

Makale Türü: Araştırma Makalesi

İlkokul Hayat Bilgisi Ders Kitaplarındaki Tarihin İncelenmesi

Dr. Öğr. Üyesi Onur BATMAZ¹

*Yozgat Bozok Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO
Orcid id: 0000-0001-9208-2645*

ÖZ

İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki tarihin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada tarama modellerinden doküman incelemesinden yararlanılmıştır. 2020-2021 eğitim-öğretim yılı MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca ilkokulda okutulan Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. sınıf ders kitapları bu çalışmanın veri kaynaklarını oluşturmaktadır. Veriler ilkokul Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. sınıf ders kitaplarından toplanmıştır. Toplanan veriler, araştırmanın amacıyla yer alan sorular doğrultusunda betimsel analiz tekniğiyle analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında; Hayat Bilgisi 1. sınıf ders kitabında dört, 2. sınıf ders kitabında beş, 3. sınıf ders kitabında ise 10 tarihi şahsiyetin; Hayat Bilgisi 1. sınıf ders kitabında üç, Hayat Bilgisi 2. sınıf ders kitabında altı ve Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında ise dokuz tarihi mekânın yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Hayat Bilgisi 1. sınıf ders kitabında 11, Hayat Bilgisi 2. sınıf ders kitabında 10 ve Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında 25 tarihi görselin; Hayat Bilgisi 1 ve 2. sınıf ders kitaplarında sekizer tarihi olaya, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında ise 11 tarihi olaya yer verildiği bulunmuştur. İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki tarihi şahsiyetler, tarihi mekânlar, tarihi görseller ve tarihi olayların genel olarak sınıf seviyesinin artmasıyla birlikte yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışma sonuçları doğrultusunda, ilkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarında tarihi olayların, şahsiyetlerin, görsellerin ve mekânların kullanımına daha fazla yer verilmesi önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Hayat Bilgisi, tarih, ders kitapları, ilkokul.

Examination of History in Primary School Life Sciences Textbooks

ABSTRACT

In this study, which was carried out to examine the history in primary school Life Science textbooks, document analysis from survey models was used. Life Science 1st, 2nd and 3rd grade textbooks taught in primary school by the Ministry of Education Board of Education and Discipline in the 2020-2021 academic year constitute the data sources of this study. Data were collected from primary school Life Science 1st, 2nd and 3rd grade textbooks. The collected data were also analyzed with the descriptive analysis technique in line with the questions included in the purpose of the research. Scope of work; There are four historical figures in the Life Science 1st grade textbook, five in the 2nd grade textbook, and 10 historical figures in the 3rd grade textbook; It has been concluded that there are three historical places in the Life Science 1st grade textbook, six historical sites in the Life Science 2nd grade textbook, and nine historical sites in the Life Science 3rd grade textbook. In addition, 11 historical visuals in the Life Science 1st grade textbook, 10 in the Life Science 2nd grade textbook and 25 in the Life Science 3rd grade textbook; It was found that eight historical events were included in the Life Science 1st and 2nd grade textbooks, and 11 historical events were included in the 3rd grade Life Science textbook. It is seen that historical figures, historical places, historical visuals and historical events in primary school Life Science textbooks generally concentrate with the grade level. In line with the results of this study, it can be suggested that the use of historical events, figures, visuals and places should be given more place in primary school Life Science textbooks.

Keywords: Life Science, history, textbooks, primary school.

¹ **Sorumlu Yazar:** Dr. Öğr. Üyesi, Onur BATMAZ, E-mail: onur.batmaz@yobu.edu.tr

Giriş

Geçmiş içinde barındıran, her dönem yeniden yazılan, yaşadığımız anın getirdiklerini daha iyi anlamamızı ve anlamlandırmamızı sağlayan tarih, toplumsal kimliğimizin köklerine ilişkin veriler sunmaktadır. Böylece eğitimciler, tarihi, yaşanmış olgu ve olaylar aracılığıyla bugünü aydınlatan ve geleceğe yönelik tedbirler almayı gerektiren önemli bir araç olarak görmektedirler (Şimşek & Çakmakçı, 2019). Geçmişin izlerini günümüze taşıyan tarih, geçmişin yaşantılarını yansıtmakta, değişen-dönüşen dünyada deneyimlerin anlamlandırılmasında kullanılabilir etkili yollardan biridir (Egan, 2010; Dilek, 2007). Dolayısıyla tarih, bireyler arasındaki ilişkilerden ve toplumsal süreçlerden ortaya çıkmaktadır (Yurdusev, 2006). Tarihin görevi, toplumların nerden geldiklerini ve nereye gittiklerini açıklayan önemli bir bilgi birikimi sağlamakta, dün-bugün ve gelecek arasında ilişki kurmayı hedeflemektedir. Nitekim geçtiğimiz yüzyılın son yarısında genel olarak tarih öğretimine yüklenen görev de geçmişin bilgisinin ve kültürünün gelecek nesillere aktarılmasıdır (Hali, 2014; Demircioğlu, 2009). Ayrıca tarih öğretimi, öğrencilerin içinde buldukları dünyayı anlamalarına/anlamlandırmalarına, kimliklerini inşa etmelerine, eleştirel düşünme becerisini kazanmalarına, değişimlerin ve sürekliliğin farkına varmalarına yardım etmektedir (Kitson, Husbands & Steward, 2011). Tarih öğretimi, geçmişte yaşayan yakın ya da uzak toplumların ekonomik, çevresel ve kültürel deneyimlerini ortaya çıkaracak öğrencilerin bu toplumlarla ilgili derinlemesine düşünmesine de ortam hazırlamaktadır. Hatta öğrencilerin karşı karşıya kaldığı olaylar karşısında bilgi birikimlerini kullanarak muhakeme edebilmeleri, var olan sorunlara karşı eleştirel bir bakış açısı ortaya koyabilmeleri, kültürel gelişmeye katkı sunabilmeleri ve milli kimlik şuuruyla toplumsal hafızayı diri tutabilmeleri gibi birçok durumla ilgili nitelikli bir şekilde verilecek tarih öğretiminin hem önemini hem de gerekliliğini ortaya koymaktadır (Booth & Booth, 1999; Çoldur, 2019).

Eğitim-öğretim esnasında öğrenme-öğretme sürecinin temel kaynaklarından biri olan ders kitabı, belli bir sınıf seviyesindeki öğrencilere yönelik hazırlanan, dersin öğretim programına uygun içeriğe sahip olan, yetkili kurumca incelemesi yapılan ve onaylanan kaynaktır (Gülersoy, 2013). Ders kitapları, hazırlanan içeriklerle, bilgilerin sistematik ve sıralı bir şekilde sunulması ve öğretmenlere planlama aşamasında bir çerçeve oluşturması için tasarlandığı düşünülmektedir (Moore, Moore, Cunningham & Cunningham, 2006). Ayrıca ders kitapları, geçmişle gelecek arasındaki köprünün kurulmasına, toplumun ortak kültürünün oluşmasına ve ortak bir anlayışın oluşturulmasına katkı sağlamakta ve toplumun sosyo-kültürel yapısına ilişkin bilgiler sunmaktadır (Özkan, 2010; Çoban & Erkan, 2021). Dolayısıyla ders kitaplarında yer alan ders içeriklerinin öğrencilerin gelişim düzeylerine ve özelliklerine uygunluğuna, öğrenme süreci ve sonucu bakımından daha fazla dikkat edilmesiyle birlikte tarih öğretiminin tüm unsurlarıyla gözden geçirilmesi önemli bir hâle gelmektedir (Şimşek ve Çakmakçı, 2019). İlkokulda tarih konularının az yer aldığı veya hiç yer almadığı öğretim programları, Piaget ve Dewey'in gelişim psikolojisine yönelik görüşlerine dayanarak geliştirilmiştir. Çünkü tarih konularının ilkökul dönemindeki çocuklar için soyut kalacağı ve çocukların da bu dönemde somut düşünebildikleri için soyut olan tarih konularını algılayamayacakları ve öğrenemeyecekleri düşüncesiyle küçük çocuklar tarihten bihaber bırakılmaktadır (Egan, 1983; 2010). Ancak Nichol (1996) hangi yaş grubunda olursa olsun tüm çocuklara ilgilerini çekebilecek doğru kaynaklar, materyaller ve uygun öğrenme ortamları sağlanırsa onların tarihsel düşünebileceğini ifade etmektedir. Dilek (2007) de tarih konularında işlem öncesi, somut işlemler ile soyut işlemler aşamalarının çocukların tarihsel düşüncelerini açıklamada yetersiz kaldığını belirtmektedir. Çocukların demokratik bir toplumda yaşamayı bilmesi, sosyo-kültürel açıdan gelişmesi, olgunlaşması ve duygusal açıdan sağlanmasında hem geçmişin kaynaklarını iyi değerlendirmeleriyle hem de tarih içerisinde kendilerine yer edinmeleriyle mümkün olmaktadır. Dolayısıyla tarih öğretimi gerekliliği önemli bir nitelik kazanmaktadır (Cooper, 2015). İlkokulun ilk üç yılında Hayat Bilgisi dersiyle daha çok Atatürk'ün hayatı, öğrencinin bulunduğu çevredeki tarihi yerlerin

öğrenilmesi, kültürel miras unsurlarının farkına varılması şeklinde tarih öğretimi gerçekleştirilmektedir (Demir, 2017). “Hayat Bilgisi dersi öğretim programının özel amaçları”nda belirtilen “Zamanı ve mekânı algılama becerisi edinir.”, “Ülkesini sever, tarihî ve kültürel değerlerini yaşatmaya istekli olur.” ifadeleri ile temel yaşam beceriler arasında yer alan “Zaman yönetimi” becerisinin tarih disiplin alanıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca “Hayat Bilgisi dersi öğretim programının uygulanmasında dikkat edilecek hususlar” başlığında da “...Özellikle ilgili kazanımlarda sözlü tarih, yerel tarih, müze gezileri, doğa eğitimi, resmî kurum ve kuruluşlarla özel kurum ve kuruluşları tanıma gibi okul dışı uygulamalar önemsenmeli ve bu doğrultuda önceden planlanan öğrenci merkezli etkinlikler gerçekleştirilmelidir.” ifadesi bulunmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Eğitim sistemi içerisinde var olan iyi birey, iyi vatandaş yetiştirme ile kültürel değerleri benimseyen, sahip çıkan duyarlı nesillerin yetiştirilmesinde tarih disiplinin yeri yadsınamaz bir gerçektir. Dolayısıyla öğrencinin de okula başladığı ilk günden itibaren iyiyi, kötüyü ayırabilmesi, iyi bir birey ve vatandaş olarak yaşamını devam ettirebilmesi, kültürel değerlerine ve mirasına sahip çıkabilmesi adına ilkökulda öncelikle Hayat Bilgisi dersinde yer alan tarih konularının önemi daha da artmaktadır (Demircioğlu & Tokdemir, 2008). Tarih bilincinin çocuklarda erken yaşlarda oluşması için çocukların ilgilerini çekebilecek etkinliklerle, somut materyallerle, farklı öğretim, yöntem ve tekniklerle tarih konularının erken yaşlardan itibaren çocukların dikkatine sunulması önem arz etmektedir. İlkokul döneminden itibaren tarih konularıyla çocuklarda farkındalık oluşturulması veya tarihi konularda bilgilenmelerin yapılması onların tarihsel düşünme becerisinin temelini oluşturacağı ve sonraki dönemlerde karşılaşacakları tarih dersine yönelik olumlu tutuma sahip olmalarına katkı sunacağı düşünülmektedir. Özellikle ilkökulda Hayat Bilgisi dersinde tarih disiplini ayrı bir öneme sahiptir. Dolayısıyla ilkökul Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan tarihin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada tarih; tarihi şahsiyetler, tarihi mekânlar, tarihi görseller ve tarihi olaylar başlıklarıyla bir bütün olarak ele alınmış ve Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki tarihin mevcut durumu ortaya konmuştur. Alanyazında Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki tarihin; tarihi şahsiyetler, tarihi mekânlar, tarihi görseller ve tarihi olaylar başlıklarıyla bir bütün olarak ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamış olması bu çalışmanın özgün değerini de ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, ilkökul Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki tarihin incelenmesi amacıyla yapılmış olup bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorular cevaplanmıştır.

1. İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarında tarihi şahsiyetlere yer verilmekte midir?
2. İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarında tarihi mekânlara yer verilmekte midir?
3. İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarında tarihi görsellere yer verilmekte midir?
4. İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarında tarihi olaylara yer verilmekte midir?

Yöntem

Araştırma Modeli

İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki tarihin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmada, tarama modellerinden doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi, çalışmanın veri kaynaklarını oluşturan birincil ya da ikincil kaynak olarak ifade edilen dokümanların elde edilmesi, gözden geçirilmesi ve analiz edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Özkan, 2019). Bu çalışmada da ilkökul Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. sınıf ders kitapları doküman incelemesiyle ele alınmış olup çalışmanın amacı doğrultusunda incelenmiştir.

Veri Kaynakları

2020-2021 eğitim-öğretim yılı MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca ilkokulda okutulan Hayat Bilgisi ders kitapları bu çalışmanın veri kaynaklarını oluşturmaktadır. Ders kitaplarına ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Ders kitaplarına ilişkin bilgiler

Ders Kitabının Adı	Kitabın Yayınevi	Kitabın Yazarı
Hayat Bilgisi 1. Sınıf	Pasifik Yayınları	Çiğdem ALEMDAR
Hayat Bilgisi 2. Sınıf	Beşgen Yayıncılık	Yalçın ULUSOY
Hayat Bilgisi 3. Sınıf	Üner/Evren Yayıncılık	Erol Ü. KARABIYIK

Tablo 1’de yer alan Hayat Bilgisi 1 ve 3. sınıf ders kitaplarının “2019-2020 eğitim-öğretim yılından itibaren beş yıl süreyle”, Hayat Bilgisi 2. sınıf ders kitabının ise “2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren beş yıl süreyle” ders kitapları olarak okutulmaları kabul edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışma kapsamında ilkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarından veriler toplanmıştır. Toplanan veriler, araştırmanın amacında yer alan sorular doğrultusunda betimsel analiz tekniğiyle analiz edilmiştir. Betimsel analiz, araştırma sürecinde faydalanılan gözlem, görüşme, belge vb. veri toplama araçlarında bulunan sorular ya da konu temelinde yapılan bir analiz türüdür (Ekiz, 2015). Elde edilen verilerin analizinde, sınıf eğitimi alanından iki uzmanın görüşlerine başvurulmuş ve uzman görüşleri arasındaki uyum Miles & Huberman’ın (1994) kodlama güvenilirliği formülüyle belirlenmiştir. Bu güvenilirlik, “ortak kodların, ortak kodlarla ortak kodlara uymayan kodların toplamına bölümünden sonra 100 ile çarpılmasıyla elde edilen” bir güvenilirliktir (Miles & Huberman, 1994). Bu formül doğrultusunda, gerçekleştirilen analiz sürecinde uzmanlar arasında ortaya çıkan kodlama uyumunun % 99 olduğu bulunmuştur. İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki tarih; tarihi şahsiyetler, tarihi mekânlar, tarihi görseller ve tarihi olaylar başlıklarıyla ele alınarak incelenmiştir. İnceleme esnasında tarihi mekânlar, görseller, şahsiyetler veya olaylar aynı anda birden fazla başlık altında ele alınmıştır. Örneğin, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında sualtı arkeoloji müzesiyle ilgili bilgi bulunduğu için sualtı arkeoloji müzesi hem tarihi mekân hem de görseli bulunduğu için tarihi görsel olarak değerlendirilmiştir.

Bulgular

İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki tarih; tarihi şahsiyetler, tarihi mekânlar, tarihi görseller ve tarihi olaylar başlıklarıyla ele alınarak incelenmiş ve ortaya çıkan bulgular bu bölümde sunulmuştur.

İlkokul Hayat Bilgisi Ders Kitaplarında Tarihi Şahsiyetlere Yer Verilme Durumu

İlkokul Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. sınıf ders kitaplarındaki tarihi şahsiyetlere ilişkin bulgulara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki tarihi şahsiyetlere ilişkin bulgular

Ders Kitapları	Tarihi Şahsiyetler	Frekans (f)
Hayat Bilgisi 1. Sınıf	“Mustafa Kemal Atatürk”, “Ali Rıza Bey”, “Zübeyde Hanım”, “Makbule Hanım”	4
Hayat Bilgisi 2. Sınıf	“Mehmet Akif Ersoy”, “Mustafa Kemal Atatürk”, “Ali Rıza Bey”, “Zübeyde Hanım”, “Makbule Hanım”	5
Hayat Bilgisi 3. Sınıf	“Mustafa Kemal Atatürk”, “Mimar Sinan”, “Naim Süleymanoğlu”, “Nuri Demirağ”, “Zihni Derin”, “Vecihi Hürkuş”, “Nene Hatun”, “Mehmet Ali Kağıtçı”, “Jale İnan”, “Mehmet Akif Ersoy”, “Engin Arık”	11

Tablo 2’ye göre, Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan tarihi şahsiyetler incelendiğinde, birinci sınıf ders kitabında dört, ikinci sınıf ders kitabında beş, üçüncü sınıf ders kitabında ise 10 şahsiyetin yer aldığı bulunmuştur. “Mustafa Kemal Atatürk”, “Zübeyde Hanım”, “Ali Rıza Bey”, “Makbule Hanım”ın Hayat Bilgisi 1 ve 2. sınıf ders kitaplarında; “Mustafa Kemal Atatürk” ve “Mehmet Akif Ersoy”un ise Hayat Bilgisi 2 ve 3. sınıf ders kitaplarında ortak şahsiyetler olarak yer aldıkları görülmüştür. Ayrıca ilkökul Hayat Bilgisi ders kitaplarında ortak şahsiyet olarak “Mustafa Kemal Atatürk”ün yer aldığı bulunmuştur. İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarında artmasıyla birlikte arttığı söylenebilir. Mustafa, çiftliğe taşındıklarında eğitim hayatına ara vermek zorunda kaldı. Bu durum hem onu hem de annesi Zübeyde Hanım’ı çok üzdü.

Mustafa Kemal Atatürk, şu anda Yunanistan sınırları içinde kalan Selânik şehrinde doğmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk
 (“Hayat Bilgisi 1. Sınıf
 Ders Kitabı”, Sayfa 151)

Zübeyde Hanım
 (“Hayat Bilgisi 2. Sınıf Ders
 Kitabı”, Sayfa 160)

Nene Hatun, Kurtuluş Savaşından önce yapılan Osmanlı-Rus Savaşında Erzurum’un savunulmasında kahramanca mücadele veren Türk kadınıdır.

Nene Hatun
 (“Hayat Bilgisi 3. Sınıf Ders Kitabı”, Sayfa 151)

İlkokul Hayat Bilgisi Ders Kitaplarında Tarihi Mekânlara Yer Verilme Durumu

İlkokul Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. sınıf ders kitaplarındaki tarihi mekânlara ilişkin bulgulara Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3. Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki tarihi mekânlara ilişkin bulgular

Ders Kitapları	Tarihi Mekânlar	f
Hayat Bilgisi 1. Sınıf	“İnözü Vadisi”, “Mustafa Kemal Atatürk’ün Doğduğu Ev”, “Türkiye Büyük Millet Meclisi”	3
Hayat Bilgisi 2. Sınıf	“Türkiye Büyük Millet Meclisi”, “Şemsi Efendi İlkokulu”, “Selânik Askeri Ortaokulu”, “Manastır Askeri Lisesi”, “İstanbul Harp Okulu”, “Harp Akademisi”	6
Hayat Bilgisi 3. Sınıf	“Kızlarağası Hanı”, “Kumacık Hamamı”, “Kapalıçarşı”, “Süleymaniye Cami”, “Selimiye Cami”, “Sualtı Arkeoloji Müzesi”, “Kız Kalesi”, “Anıtkabir”, “Türkiye Büyük Millet Meclisi”	9

Tablo 3’e göre, Hayat Bilgisi ders kitaplarında bulunan tarihi mekânlar incelendiğinde, Hayat Bilgisi 1. sınıf ders kitabında üç, Hayat Bilgisi 2. sınıf ders kitabında altı ve Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında ise dokuz tarihi mekânın yer aldığı bulunmuştur. Tarihi mekânların sayısının sınıf seviyesinin artmasıyla birlikte arttığı, “Türkiye Büyük Millet Meclisi” mekânının ise her sınıf kademesindeki ders kitabında ortak tarihi mekân olarak yer aldığı görülmüştür. İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan tarihi mekânlara ilişkin alıntılardan bazıları şunlardır:

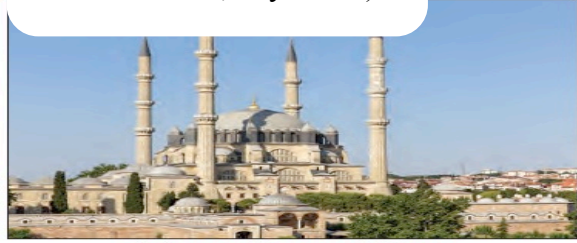
Mustafa Kemal
Atatürk'ün Doğduğu Ev
(“Hayat Bilgisi 1. Sınıf

Mustafa subay olmak istiyordu. Bu nedenle askerî okul sınavına girdi. Sınavı kazanınca da “Selanik Askerî Ortaokulu”na başladı.

Selanik Askeri Ortaokul
(“Hayat Bilgisi 2. Sınıf
Ders Kitabı”, Sayfa 160)

Süleymaniye Camisi / İstanbul

Selimiye Camisi / Edirne

Nil: Ailemle birlikte İstanbul'daki Süleymaniye Camisi'ni gezdik. Caminin dört minaresi var. Babam, bu caminin Mimar Sinan tarafından yapıldığını söyledi. Mimar Sinan'ın, Edirne'deki Selimiye Camisi'ni de yaptığını anlattı.

Süleymaniye ve Selimiye Camisi
(“Hayat Bilgisi 3. Sınıf Ders Kitabı”, Sayfa 131)

İlkokul Hayat Bilgisi Ders Kitaplarında Tarihi Görsellere Yer Verilme Durumu

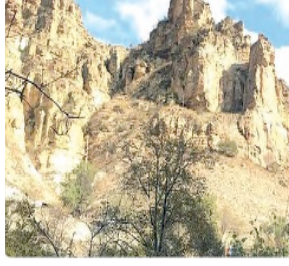
İlkokul Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. sınıf ders kitaplarındaki tarihi görsellere ilişkin bulgulara Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4. Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki tarihi görsellere ilişkin bulgular

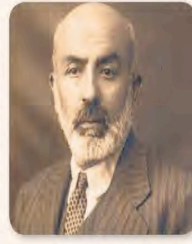
Ders Kitapları	Tarihi Görseller	f
Hayat Bilgisi 1. Sınıf	“İnözü Vadisi”, “Mustafa Kemal Atatürk”, “Ali Rıza Bey”, “Zübeyde Hanım”, “Makbule Hanım”, “Anıtkabir”, “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı”, “29 Ekim Cumhuriyet Bayramı”, “19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı”, “15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü”, “30 Ağustos Zafer Bayramı”	11
Hayat Bilgisi 2. Sınıf	“Mehmet Akif Ersoy”, “Mustafa Kemal Atatürk”, “Ali Rıza Bey”, “Zübeyde Hanım”, “Makbule Hanım”, “19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı”, “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı”, “30 Ağustos Zafer Bayramı”, “29 Ekim Cumhuriyet Bayramı”, “15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü”	10
Hayat Bilgisi 3. Sınıf	“Milli Mücadele'de Türk Kadınının Fedakârlığını Gösteren Tablo”, “29 Ekim Cumhuriyet'in İlanı”, “Kızlarağası Hanı”, “Kumacık Hamamı”, “Kapalıçarşı”, “Süleymaniye Cami”, “Selimiye Cami”, “Sualtı Arkeoloji Müzesi”, “Kız Kalesi”, “Kurtuluş Savaşı'nda Halkı, Orduya Yardım Yaparken Gösteren Tablo”, “Mustafa Kemal Atatürk”, “Naim Süleymanoğlu”, “Nuri Demirağ”, “Zihni Derin”, “Vecihi Hürkuş”, “Nene Hatun”, “Mehmet Ali Kağıtçı”, “Jale İnan”, “Mehmet Akif Ersoy”, “Engin Arık”, “15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü”, “29 Ekim Cumhuriyet Bayramı”, “Anıtkabir”, “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı”, “19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı”	25

Tablo 4'e göre, Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan tarihi görseller incelendiğinde, Hayat Bilgisi 1. sınıf ders kitabında 11, Hayat Bilgisi 2. sınıf ders kitabında 10 ve Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında 25 tarihi görselin bulunduğu görülmüştür. İlkokul Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. sınıf ders kitaplarında ortak tarihi görseller olarak “Mustafa Kemal Atatürk”, milli

günler ve bayramların yer aldığı bulunmuştur. İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan tarihi görsellere ilişkin alıntılardan bazıları şunlardır:

İstiklâl Marşı'mız yazıldığında Kurtuluş Savaşı'mız sürüyordu. Birçok şehrimiz işgal edilmişti. Devletimizin, milletimizin geleceği tehlikede idi. Cephede savaşan askerlerimizi cesaretlendirecek, milletimizin duygularını ifade edecek bir millî marşa ihtiyaç vardı.

İnözü Vadisi
("Hayat Bilgisi
1. Sınıf Ders
Kitabı", Sayfa
144)

Mehmet Akif
Ersoy
("Hayat Bilgisi 2.
Sınıf Ders Kitabı",
Sayfa 158)

Kız Kalesi
("Hayat Bilgisi
3. Sınıf Ders
Kitabı", Sayfa
132)

İlkokul Hayat Bilgisi Ders Kitaplarında Tarihi Olaylara Yer Verilme Durumu

İlkokul Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. Sınıf ders kitaplarındaki tarihi olaylara ilişkin bulgulara Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5. Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki tarihi olaylara ilişkin bulgular

Ders Kitapları	Tarihi Olaylara	f
Hayat Bilgisi 1. Sınıf	"İstiklâl Marşı", "29 Ekim Cumhuriyet'in İlanı/Bayramı", "Kurtuluş Savaşı", "Atatürk'ün Vefatı", "23 Nisan TBMM'nin açılışı/Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı", "19 Mayıs Samsuna Çıkış/Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı", "15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü", "30 Ağustos Zafer Bayramı"	8
Hayat Bilgisi 2. Sınıf	"İstiklâl Marşı'nın yazılması", "Kurtuluş Savaşı", "15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü", "Birinci Dünya Savaşı", "19 Mayıs Samsuna Çıkış/Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı", "23 Nisan TBMM'nin açılışı/Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı", "30 Ağustos Zafer Bayramı", "29 Ekim Cumhuriyet'in İlanı/Bayramı"	8
Hayat Bilgisi 3. Sınıf	"Kurtuluş Savaşı", "29 Ekim Cumhuriyet'in İlanı/Bayramı", "Seçme ve Seçilme Hakkı", "Medeni Kanun", "15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü", "Yeni Türk Alfabesine Geçiş", "Çanakkale Savaşı", "10 Kasım Atatürk'ün Vefatı", "23 Nisan TBMM'nin açılışı/Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı", "19 Mayıs Samsuna Çıkış/Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı", "Birinci Dünya Savaşı"	11

Tablo 5'e göre, Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan tarihi olaylar incelendiğinde, Hayat Bilgisi 1 ve 2. sınıf ders kitaplarında sekizer, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında ise 11 tarihi olaya yer verildiği bulunmuştur. İlkokul 1, 2 ve 3. Sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında, "23 Nisan TBMM'nin açılışı/Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı", "19 Mayıs Samsun'a Çıkış/Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı", "15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü" ve "29 Ekim Cumhuriyet'in İlanı/Bayramı" ortak tarihi olaylar olarak yer aldığı görülmüştür. Ancak "30 Ağustos Zafer Bayramı"nın Hayat Bilgisi 1 ve 2. sınıf ders kitabında tarihi olay olarak yer aldığı, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında ise yer almadığı bulunmuştur.

İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan tarihi olaylara ilişkin alıntılardan bazıları şunlardır:

29 Ekim günü Cumhuriyet ilan edildi. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu bu tarih, "29 Ekim Cumhuriyet Bayramı" olarak her yıl törenlerle kutlanmaktadır.

İstiklâl Marşı'nın hangi koşullarda, hangi duygularla yazıldığını biliyor musunuz? Aşağıdaki metni okuyarak öğrenip anlatınız.

29 Ekim Cumhuriyet'in İlanı/Bayramı
("Hayat Bilgisi 1. Sınıf Ders Kitabı",
Sayfa 154)

İstiklâl Marşı'nın Yazılması
("Hayat Bilgisi 2. Sınıf Ders
Kitabı", Sayfa 158)

Mustafa Kemal'in, Çanakkale Savaşı sırasında yurdumuzu işgal etmeye gelmiş ve topraklarımızda hayatını kaybetmiş düşman askerleri için aşağıdaki sözünü okuyalım.

Çanakkale Savaşı ("Hayat Bilgisi 3. Sınıf Ders Kitabı", Sayfa 148)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki tarihin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmada Hayat Bilgisi 1. sınıf ders kitabında dört, 2. sınıf ders kitabında beş, 3. sınıf ders kitabında ise 10 tarihi şahsiyetin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. İlkokul Hayat Bilgisi 1, 2 ve 3. sınıf ders kitaplarında "Mustafa Kemal Atatürk"ün ortak şahsiyet olarak yer aldığı bulunmuştur. "Mehmet Akif Ersoy", "Zübeyde Hanım", "Ali Rıza Bey", "Makbule Hanım"ın farklı sınıf kademelerine göre de ortak şahsiyet olarak Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer aldığı görülmüştür. Ayrıca ilkökuller Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki şahsiyetler incelendiğinde, sınıf seviyesi arttıkça ders kitaplarındaki tarihi şahsiyetlerin sayısının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Hayat Bilgisi ders kitaplarında "Mustafa Kemal Atatürk"ün ortak şahsiyet olarak yer alması, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunundaki "Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;" maddesine ve derslerin öğretim programlarında yer alan kazanımlar, temalar veya özel amaçlar kısmında belirtilen "Atatürk" ifadelerine uygun olduğu söylenebilir. Önemli bir değeri olan ve topluma fayda sağlayan kişiler olarak ifade edilen şahsiyetlerin isimlerinin okullardaki sınıflara verilerek öğrencilerin şahsiyetleri tanımaları ve yaptıklarının bilincinde olmaları sağlanmalıdır. Ayrıca öğrencilerde milli kültürün, bilincin ve şuurun gelişmesi için şahsiyetlerin anlatılması veya öğrenilmesi son derece önemli görülmektedir. Yaşayan şahsiyetlerinde öğrencilerle bir araya getirilmesine özen gösterilerek öğrencilere dokunmalarına ve özdeşim kurabilmelerine fırsat tanınması gerekmektedir (Avcu & Çelik, 2022). Ders kitaplarında yer alan şahsiyetlerin olumlu rol modeller oldukları düşünüldüğünde, öğrencilerin bu olumlu şahsiyetlerden farklı karakter ve kariyer özelliklerine sahip olanlara karşı ilgi duymaları, kendi kişilikleriyle özdeşim kurmaları eğitimin amaçlarıyla da örtüşmektedir (Öcal, Polat & Arı, 2012). Ayrıca şahsiyetlerin yaşamları öğrencilerin hem bilişsel hem de duyuşsal gelişimlerinde önemli bir yere sahiptir. Şahsiyetleri anlamaya çalışan öğrenciler hem tarihsel empati yapmış hem de şahsiyetlerin

yaşam şartları ile davranışlarını ortaya koymuş olmaktadır. Böylece bu durumlar, şahsiyetlerin öğrencilere bir rol model oluşturmasına etki etmektedir (Demircioğlu & Tokdemir, 2008).

Hayat Bilgisi ders kitaplarında bulunan tarihi mekânların sayısının sınıf seviyesinin artmasıyla birlikte arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Üztemur, Akın & Kaplantaş (2021) tarafından yapılan çalışmada da sınıf düzeyinin artmasıyla birlikte ders kitaplarında yer alan tarihi mekânlara daha fazla yer verildiği görülmüştür. Hayat Bilgisi 1. sınıf ders kitabında üç, Hayat Bilgisi 2. sınıf ders kitabında altı ve Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında ise dokuz tarihi mekânın yer aldığı bulunmuştur. Ayrıca “Türkiye Büyük Millet Meclisi” her sınıf kademesindeki ders kitabında ortak tarihi mekân olarak yer aldığı görülmüştür. Ders kitaplarında yer alan tarihi mekânların öğrencilerin okul dışında gerçekleştirdiği bireysel öğrenmeye sevk etme potansiyeli göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca öğrencilerin merak duygusunu uyandırması, soyut konuları somutlaştırması, bilgi edinebilme ve özerk çalışabilme becerilerinin gelişimini teşvik etmesi, onları tarihi olaylara şahitlik eden nesnelere ve mekânları araştırmaya sevk etmesi, öğrenme-öğretme sürecini okul dışına taşıyabilmesi günümüz ders kitaplarından beklenen önemli bileşenlerden bazılarıdır (Üztemur, Akın & Kaplantaş, 2021). Tarihsel olayların yaşandığı mekânların, öğrencilerin gözünde canlanması, somutlaştırılması onların tarihsel imgelem becerisinin gelişimi açısından olumlu görülmektedir (Savenije & De Bruijn, 2017)

Hayat Bilgisi ders kitaplarında bulunan tarihi görseller incelendiğinde, Hayat Bilgisi 1. sınıf ders kitabında 11, Hayat Bilgisi 2. sınıf ders kitabında 10 ve Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında 25 tarihi görselin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ilkökuller Hayat Bilgisi ders kitaplarında ortak tarihi görseller olarak “Mustafa Kemal Atatürk” ile milli günler ve bayramların yer aldığı bulunmuştur. Bilgi ve teknoloji çağında görselliğin önemi daha da artmış ve öğrenme sürecinde görselliğin etkili yollardan biri olduğu belirtilmiştir. Görseller kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesinde öğrenciye yardımcı olmakta, onların daha iyi öğrenmelerini ve öğrendiklerini daha uzun süre hatırlamalarını sağlamaktadır. Dolayısıyla konuların görsellerle desteklenmesi o konunun veya durumun somutlaşmasına, daha iyi anlaşılmasına ve daha kolay öğrenilmesine önemli katkı sunmaktadır (Uzuner, Aktaş & Albayrak, 2010). Deniz (2011) çalışmasında, ders kitaplarının renkli ve görsel açıdan zengin olmasına rağmen tarihi şahsiyetlerin görsellerine yeteri kadar yer verilmediğini, öğrencilerin de tarihi şahsiyetleri tanıyamadığını ve ayırt edemediğini vurgulamıştır. Nitekim Topçuoğlu (2019) da ders kitaplarında yer alan şahsiyetlerin küçük bir fotoğrafla veya resimle desteklenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Kelimelerin soyut olması ve öğrenciler tarafından kolayca unutulması görsellerin önemini ortaya çıkarmakta ve ders kitaplarında yer alan görsel unsurlar hem görsel hafızayı etkilemekte hem de estetik değerin gelişmesine katkı sunmaktadır. Dolayısıyla kitaplarda yer alan metinlere dayalı bilgilerin daha fazla anlam kazanmalarında tarihi görsellerin önemli bir yeri bulunmakta ve öğrencilerin öğrenme potansiyellerini geliştirmektedir (Epik, 2004).

Hayat Bilgisi 1 ve 2. sınıf ders kitaplarında sekiz tarihi olaya yer verilirken Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında ise 11 tarihi olaya yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarında, “23 Nisan TBMM’nin açılışı/Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı”, “19 Mayıs Samsun Çıkışı/Atatürk’ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı”, “15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü” ve “29 Ekim Cumhuriyet’in İlanı/Bayramı” ortak tarihi olaylar olarak yer aldığı görülmüştür. Ancak “30 Ağustos Zafer Bayramı”nın ise Hayat Bilgisi 1 ve 2. sınıf ders kitabında tarihi olay olarak yer aldığı, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında ise yer almadığı bulunmuştur.

İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki tarihin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada ders kitaplarındaki tarihi şahsiyetler, tarihi mekânlar, tarihi görseller ve tarihi olayların genel olarak sınıf seviyesiyle birlikte yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak Hayat Bilgisi dersi öğretim programında yer alan tarih disiplinine ilişkin 1, 2 ve 3. sınıftaki kazanım

sayısının, sınıf düzeyindeki toplam kazanım sayısına oranla az olduğu söylenebilir. Pamuk (2020) tarafından yapılan çalışmada ise Almanya'daki Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan tarih konularının çok yüksek oranda sunulduğu ve bağlamının da yerel tarih ile mekânın tarihi olduğu bulunmuştur. Hayat Bilgisi öğretim programında da belirtilen ülkesini seven, tarihi ve kültürel değerleri sürdürmeye istekli, toplumun değerlerini özümseyen bireylerin yetiştirilmesi (MEB, 2018) ifadesi göz önünde bulundurulduğunda, tarih disiplinine yönelik farkındalık oluşturulması ile tarih öğretiminin ilkökul düzeyinden itibaren öğrenci üzerinde oldukça öneme sahip olduğu söylenebilir. Dolayısıyla ilkökulda Hayat Bilgisi dersinde tarih içerikli konulara daha fazla yer verilmesi gerekmektedir (Akhan, 2020). Çünkü ilkökul döneminde gerçekleştirilen tarih öğretimi öğrencilerin ilgi, deneyim ve yaşam dünyalarına uygun olursa öğrenme-öğretme süreci de o derece kolay ve zevkli bir hal almış olur. Nitekim Coşkun-Keskin & Daysal-Ersoy (2012) tarafından yapılan çalışmada da tarihi olguların öğretimi ve geçmişte yaşayan bir kişi için çocukların bilişsel gelişim seviyeleri göz önünde bulundurularak gerçek yaşam deneyimlerine dayalı gerçekleştirilen etkinliklerle öğrencilerin tarihle ilişkili konuları öğrenebileceği belirtilmiştir.

Bu çalışma kapsamında, ilkökul Hayat Bilgisi ders kitaplarında tarihin kullanımına daha fazla yer verilmesi önerilebilir. Tarihi şahsiyetler, mekânlar, görseller ve olaylar sınıf seviyesine göre gözden geçirilmelidir. Ayrıca ilkökul Hayat Bilgisi dersinde tarihin kullanımına yönelik öğretmenlerin görüşlerini ve uygulamalarını ortaya koyan çalışmaların yapılması önerilebilir.

Çıkar Çatışması: Çalışma tek yazar tarafından yapıldığı için bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

“Araştırma Yayın Etiği: : Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.”

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Akhan, O. (2020). Sınıf eğitiminde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ders kitabı içerisinde yer alan tarih konularının incelenmesi. *The Journal of Social Science*, 4(8), 658-670. DOI: 10.30520/tjsosci.789155.
- Avcu, K. M., & Çelik Ö. Ç. (2022). Sosyal bilgiler dersinde tarihî şahsiyetlerin rolüne ilişkin öğretmen görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(1), 97-110. DOI: 10.18069/firsbed.960843.
- Booth, A., & Booth, J. (1999). Passion, purpose and value: history teaching and preparing students to make a living. *Teaching and Teacher Education*, 15, 448-463.
- Cooper, H. (2015). How can we plan for progression in primary school history?. *Revista de Estudios Sociales*, 52, 16-31.
- Coşkun-Keskin, S., & Daysal-Ersoy, D. (2012). Erken çocukluk döneminde sosyo- kültürel eğitime dair örnek bir çalışma: Mimar Sinan. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(1), 117-130.
- Çoban, A., & Erkan S. (2021). Ders kitaplarında yer alan yöresel özellikler. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(29), 315-345.
- Çoldur, M. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin milli tarih öğretimi hakkındaki görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Demir, H. (2017, Nisan). *İlköğretim 1-4. sınıf kitaplarında Atatürk konularının öğretim yeterliliği konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşleri: Isparta örneği*. 26. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi, Antalya.

- Demircioğlu, İ. H. (2009). Zaman, kronoloji, değişim ve sürekliliği algılama. İçinde C. Öztürk (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi. Demokratik Vatandaşlık Eğitimi* (ss. 188-202). Ankara: Pegem Akademi.
- Demircioğlu, İ. H., & Tokdemir, M. A. (2008). Deđerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Deđerler Eğitimi Dergisi*, 6 (15), 69-88.
- Deniz, Ç. (2011). *İlköğretim II. kademe sosyal bilgiler ders kitaplarında tarihi şahsiyetlere yaklaşım tarzı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dilek, D. (2007). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi*. Ankara: Nobel.
- Egan, K. (1983). Accumulating history. *History and Theory*, 22 (4), 66-80.
- Egan, K. (2010). *Eğitimi zihin. Bilişsel araçlar anlama süreçlerimizi nasıl şekillendirir?* (F. Keser, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayınları.
- Epik, C. (2004). *Müzelerin lise öğrencilerinin tarih dersi başarıları ve hatırd tutma becerileri üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gülersoy, A. E. (2013). İdeal Ders Kitabı Arayışında Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 2(1), 8-26.
- Hali, S. (2014). Tarih öğretimi ve ders kitapları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(3), 158-166.
- Kitson, A., Husbands, C., & Steward, S. (2011). *Teaching & learning history 11-18. Understanding the past*. Maidenhead, Berkshire: Open University Press McGraw-Hill Education.
- MEB (2018). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (İlkokul 1, 2 ve 3. Sınıflar). Ankara.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Sage Publications.
- Moore, D. W., Moore, S. A., Cunningham, P. & Cunningham, J. (2006). *Developing readers and writers in the content areas*. Boston: Pearson/Allyn and Bacon.
- Nichol, J. (1996). *Tarih öğretimi* (M. Safran, Yay. Haz.). Ankara: Çağrı.
- Öcal, A., Polat, R., & Arı, G. (2012). Sosyal bilgiler ve T.C. Atatürk İlkeleri ve İnkılap tarihi ders kitaplarındaki karakterlere ilişkin öğrenci görüşleri. *Dünya'daki Eğitim ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 82-88.
- Özkan, R. (2010). Türk Eğitim sisteminde himayeci değerler: İlköğretim ders kitapları örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1124-1141.
- Özkan, U. B. (2019). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Pamuk, İ. (2020). Almanya'da hayat bilgisi ders kitaplarında tarihin kullanımı. *Turkish History Education Journal*, 9 (1), 209-231. DOI: 10.17497/tuhed.
- Savenije, G. M., & De Bruijn, P. (2017). Historical empathy in a museum: uniting contextualisation and emotional engagement. *International Journal of Heritage Studies*, 23(9), 832-845. DOI: 10.1080/13527258.2017.1339108.
- Şimşek, A., & Çakmakçı, E. (2019). Cumhuriyet dönemi ilkokul tarih ders kitaplarında millî mücadele. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 15(30), 189-227.
- Topçuoğlu, Z. (2019). *Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki tarihi şahsiyetlerin araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisanüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Uzuner, S., Aktaş, E., & Albayrak, L. (2010). Türkçe 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarının görseller (illüstrasyonlar) açısından değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 721-733.
- Üztemur, S., Akın, S., & Kaplantaş, F. (2021). Sosyal bilgiler ders kitaplarında müzeler ve tarihi mekânlar: Bir doküman analizi. *Uluslararası Müze Eğitimi Dergisi*, 3(1), 40-55. DOI: 10.51637/jimusemed.973303.
- Yurdusev, A. N. (2006). Siyasi tarih ve ideolojisi. *Prof. Dr. Oral Sander Anısına, Türkiye’de Siyasi Tarihin Gelişimi ve Sorunları Sempozyumu*, 85-101.”

Extended Summary

Purpose

History, which carries the traces of the past to the present, reflects the experiences of the past and is one of the effective ways that can be used to make sense of the experiences in the changing and transforming world (Dilek, 2007; Egan, 2010). In the first three grades of the primary school, history teaching is carried out in the form of life of Atatürk, learning the historical places where the student lives, and being aware of the elements of cultural heritage with the Life Science lesson (Demir, 2017). It is thought that raising awareness or informing children about history issues from the primary school period will form the basis of their historical thinking skills and will contribute to their positive attitude towards the history lesson they will encounter in the future. The discipline of history has a special importance especially in the Life Science lesson in primary school. Therefore, in this study, which was carried out with the aim of examining the history in the primary school Life Science textbooks; historical figures, historical places, historical visuals and historical events were handled as a whole and the current situation of history in the Life Science textbooks was revealed.

Method

In this study, which was carried out to examine the history in primary school Life Science textbooks, document analysis from survey models was used. Life Science 1st, 2nd and 3rd grade textbooks taught in primary school by the Ministry of Education Board of Education and Discipline in the 2020-2021 academic year constitute the data sources of this study. Within the scope of the study, data were collected from primary school Life Science 1st, 2nd and 3rd grade textbooks. The collected data were also analyzed with the descriptive analysis technique in line with the questions included in the purpose of the research.

Result

When the historical figures in the Life Science textbooks were examined, it was found that there were four figures in the first-grade textbook, five in the second-grade textbook, and 10 in the third-grade textbook. In the 1st and 2nd grade textbooks of "Mustafa Kemal Atatürk", "Ms. Zübeyde", "Mr Ali Rıza", "Ms. Makbule"; It has been observed that "Mustafa Kemal Atatürk" and "Mehmet Akif Ersoy" are common personalities in the 2nd and 3rd grade Life Science textbooks. When the historical places in the Life Science textbooks are examined, it is found that there are three historical places in the Life Science 1st grade textbook, six in the Life Science 2nd grade textbook and nine in the Life Science 3rd grade textbook. In addition to the increase in the number of historical places with the grade level, it has been observed that the "Turkish Grand National Assembly" is included as a common

historical place in the textbooks of every grade level. When the historical images in the Life Science textbooks are examined, it is seen that there are 11 historical visuals in the Life Science 1st grade textbook, 10 in the Life Science 2nd grade textbook, and 25 in the Life Science 3rd grade textbook. When the historical events in the Life Science textbooks were examined, it was found that eight historical events were included in the Life Science 1st and 2nd grade textbooks, and 11 historical events were included in the Life Sciences 3rd grade textbooks.

Conclusion and implications

In this study, which was carried out with the aim of examining the history in the primary school life science textbooks, it is seen that the historical figures, historical places, historical visuals and historical events in the textbooks are generally concentrated with the grade level. However, it can be said that the number of achievements in the 1st, 2nd and 3rd grades related to the discipline of history in the Life Science lesson curriculum is less than the total number of achievements at the grade level. In the study conducted by Pamuk (2020), it was found that the history subjects in the Life Science textbooks taught in Germany were presented at the highest rate and the context was local history and the history of the place. Considering the expression of raising individuals who love their country, willing to keep historical and cultural values alive, and assimilate the values of the society (MEB, 2018), which is also mentioned in the Life Science curriculum, it can be said that raising awareness about the discipline of history and teaching it from primary school level is very important for students. Therefore, it is necessary to give more place to historical subjects in the Life Science lesson in primary school (Akhan, 2020). Because if the history teaching carried out in the primary school period is suitable for the interests, experiences and life worlds of the students, the learning-teaching process will become so easy and enjoyable. As a matter of fact, in the study conducted by Coşkun-Keskin and Daysal-Ersoy (2012), it was stated that students can learn history-related subjects through activities based on real-life experiences, considering the teaching of historical facts and the cognitive development levels of children for a person living in the past.